

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. F. Ioannis Nider Ordinis Prædicatorum Theologi De Reformatione Religiosorum Libri Tres

Nider, Johannes

Antverpiæ, 1611

Cap. I. Proponit nouem Religionis fructus, eosq[ue] declarat: & sunt isti,
quòd sit abundans pauperi, mediocri sufficiens, tolerabilis diuiti, infirmis
larga, delicatis compatiens, fortioribus ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-45728](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-45728)

IOANNIS NIDER
DE
REFORMATIONE
RELIGIOSORVM
LIBER TERTIVS;

Fruetus reformationis, & Religionis
ingressus, ostendens.

CAPVT PRIMVM.

*Proponit nouem Religionis fructus, eosque
declarat: & sunt isti, quod sit abundans
pauperi, mediocri sufficiens, tolerabilis
diuiti, infirmis larga, delicatis copatiens,
fortioribus moderata, pœnitentibus mise-
ricors, peruersis seuera, & bonis optima.*

V*T probetis quæ sit voluntas
Dei bona, & beneplacens, &
perfecta: per quæ promittit
Apostolus reformatis præmia
multa. Sensus enim litteræ
est: Reformamini ut probetis, id est, expe-
rimento discatis, quæ sit voluntas Dei, bona
quidem in se, quia non vult nisi bonum, be-
nepla-*

neplacens aliis considerantibus; & *perfecta*, Qua sit voluntas Dei bona, beneplacens, & perfecta. in nullo diminuta: vel *bona* propter bonum naturæ, *beneplacens* propter bonum gratiæ, & *perfecta* propter bonum gloriæ: vel *bona*, quantum ad statum incipientium; *beneplacens*, quantum ad statum proficientium; & *perfecta*, quantum ad perfectorum statum. Ad hæc enim tria omnium Religionum status repertus esse dinoscitur, vt per eum, velut in schola virtutum, de gradu incipientium Deo famulari, per media accommoda ducatur quis ad charitatis supremum.

Vt autem de quibusdam Religionum loquamur fructibus (sunt enim multi valdè) triplices nunc tangentur. Quidam sunt circa temporalia commoda, quasi principaliter, & sunt in quibus apparet voluntas Dei bona; quidam circa temporalia & spiritualia simul, in quibus apparet voluntas Dei beneplacens; & quidam sunt principaliter circa spiritualia & æterna, & sunt numero duodecim, circa quos apparet perfecta Dei voluntas. Taceo autem modò de septè utilitatibus, quæ dictæ sunt libro 2. cap. 6. Sunt itaque utilitates & commoda, quæ adfert Religio ingredienti, quæ Hugo de Folieto adnumerat, in libro De clauitro animæ, & declarat: Audiant, inquit, sæculares, quos delectatio temporalium detinet, qui Religio-

*Declaratur
triplicis
generis
beneficia
reformatæ
Religionis.*

*Hugo de
Folieto l. 1.
de clauitro
animæ c. 8.*

nis

nis abhorrent habitum, quàm suavis sit veræ Religionis cohabitatio. Abundans enim est pauperi, mediocri sufficiens, tolerabilis diuiti, infirmis larga, delicatis compatiens, fortioribus moderata, pœnitentibus misericors, peruersis seuera, bonis optima. Hæc sunt nouem beneficia Religionis.

Hugo ibid.
cap. 9.
*Religio ab
undans est
pauperi.
Duplex
paupertas.*

Primum, abūdans est pauperi. Sunt tamen pauperes in duplici differentia. Quidam rebus temporalibus egent, sed inuiti; & hæc vocari solet egestas. Egent enim rebus, & bona voluntate, qua nihil ditius esse potest. Et de talibus quidam veniunt ad monasterium de sæculo, vt possint honorari, qui in sua domo non nisi contemptibiles esse potuerunt. Tales autem laborant, vt postmodum ad loca mittantur ditiora, aut murmurant contra dispensatores rerum temporalium, vt lautiora quærentes: proprio nomine vocari erubescunt, gaudentes Abbates, Priores nuncupari, vel similibus titulis insigniri. Huiusmodi pauperibus non Christus promittit regnum, sed infernum. Alij sunt, qui ex paupertate venerunt: quibus si dentur necessaria, ex hilaritate putant esse superflua; otium diei vnus, sacrilegium esse credunt; saturari vilibus cibus, arbitrantur vitium; nulli æquales esse, ex debito cunctis seruire se aestimant; aliquando bonas vestes habe-

habere erubescunt; & nisi condiret humilitatem discretio, uti licitis, licitum esse dubitent. Tales sequuntur Christum pauperem itinere recto: quia pauperes pauperem, humiles humilem. His dantur ad necessitatem temporalia, & promittuntur ad æternitatem cælestia, Matthæi 5. *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum.* Mar. 5. 3.

Secundò, Religio mediocri est sufficiens. Nam mediocri, scilicet in diuitiis, sufficere debet; quia necessaria præbet, dat satis, & dat gratis. Mediocritas est via media, quæ ducit ad ciuitatem summi Regis. A dextro verò & sinistro sunt egestas & diuitiæ. In illa angustiantur per inopiam, in his verò errant per superbiam. In pretiosa enim veste, superbia; in pannositate, alienæ rei concupiscentia timetur. Mediocritas autem est quasi mensura, qua totius bonitatis spatium terminatur. Ideò Salomon orat Prouerb. 30. *Duo rogauit te, ne deneges mihi, antequam moriar. Vanitatem & verba mendacia longè fac à me. Mendicitatem & diuitias ne dederis mihi. Tribue tantum victui meo necessaria: ne fortè satiatus illiciar ad negandum, & dicam; Quis est Dominus? aut egestate compulsus furer, & periurem nomen Dei mei.* Hug. lib. 1. cap. 10. 11. Religio mediocri sufficientiæ a mini- strat. Prou 30. 7. Egestas & diuitia fugienda.

S

Ter-

Hugo lib. 1
cap. 11.

Mat. 11. 30

111. Religio

est diuiti

ius suauis.

Molestia
diuitiarum

Mat. 11. 28

Ioan. 7. 37.

Tertio, Religio tolerabilis est diuiti, Christo teste, dicente; *Iugum meum suauis est, & onus meum leue.* Spes enim muneris, laborem oneris minuit. Verè onus leue vita Christi, quia nec multa portat, nec diu. Religio non acquirit cum cupiditate, nec possidet cum amore, non dolet si amiserit. Iugum autem diaboli grauat & opprimit. Multa enim patitur diuitum superbia. Quibusdam in diuitum mensa, datur cibus sine potu, aliis è conuerso potus sine cibo: quibusdam dantur superflua nimis. Multi ibi ieiuni surgunt à mensa, & tamen lata urbanitate famem consolantur. Mensa verò Religionis est ordinata; sufficiens, non superflua. Et Christus bonis dicit Matth. 11. *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.* Et Ioan. 7. *In nouissimo die magna festiuitatis stabat Iesus & clamabat, dicens: Si quis sitit, veniat ad me, & bibat.* Ieiunant milites vt aliena rapiant, scholares vt subtiliores fiant, auari vt ditentur, hypocritæ vt appareant, infirmi vt conualescant, & pugiles vt vincant, & ista cum facilitate faciunt: cur non ita pro aeterna mercede fiet sensato leuis labor, diuitum grandis? Leuior est labor claustrum quàm castri; leuius est pondus tunicæ quàm lorice. Tutius est claustrum quàm castrum; tutior est

est Abbatis obedientia quàm Regis iussio.

Quartò, Religio infirmis est larga. Quidam enim sunt qui infirmantur ex senio, alij verò ex membrorum læsione, alij ex infirmitate ad tempus, alij continuo languore.

De quibus omnibus quidam sunt garruli; alij ad causas externas vocari desiderant; alij de medicinalibus, non vt libet ministratis, murmurant; alij gemunt inconsolabiliter; alij turbant seruitores grauiter. E contra, boni silentio linguam comprimunt, vitam contemplatiuam diligunt; medicinalia non curant, aut gratè recipiunt; in tribulatione gratias agunt, & obsequiosis sibi beneuoli existunt. Est autem Religio larga infirmis, vt si dentur alijs necessaria, infirmis plura & delicatiora quærantur. Plura, vt ex multis aliquid placeat; delicatiora, vt cum gustauerint, reficiantur in aliquo.

Quintò, Religio est compatiens delicatis. Sunt enim quatuor delicatorem species, scilicet voluntate, vsu, genere & natura. Voluntate delicati sunt, qui cum grossioribus cibis vti possent, nolunt, sed diuersa exquisita fercula quærentes, respondent ventri. Pæne autem delicatus talis compescendus est, & abstinentia. Vsu delicati sunt, qui, cum in sæculo essent, seruibant ventri: in monasterio verò positi, vsu soliti cibi mutare nolunt.

Hugolib. 1
cap. 12.
14. Religio
quæ suauis
infirmis.

Cur Religio
querat plu
ra & deli
catiora in
firmis.

Hug. lib 1.
cap. 13.

15. Religio
compatitur
delicatis.

Quatuor
genera ho
minum de
licatorem.

nolunt. Infirmi-
tatem corporis tales timent,
& animæ suæ mortem conferunt. vnde ma-
lus vsus abolendus est. Genere delicati sunt,
filij nobilium & diuites: qui sicut in sæculo
fuerunt nobiliores dignitate generis; ita in
conspetu fratrum, nobiliores sunt processu
boni operis. Natura verò delicati sunt, quo-
rum complexio talis est, vt pondus laboris,
ieiunij, & vigiliarum ferre non valeant. Qui
etiam cibos exquisitos fastidiunt, qui sibi
sunt oneri, qui calore solis dissoluti citò las-
fantur, & frigore statim torpescunt. Omni-
bus his compatiens est Religio, compassione
vera, quæ fit ore, corde & opere: non com-
passione falsa, quæ fit, aut tantum corde si-
ne opere, aut tantum ore sine opere, aut vtro-
que modo pro inani hominum laude.

*Compassio
vera fit o-
re, corde,
opere.*

*Hug. lib. i.
cap. 14.
vi. Religio
est modera-
ta fortibus.*

*Tres species
hominum
qui forti-
tudine vi-
gent.*

Sextò, est moderata fortibus. Tenendus
est in omnibus modus. Quod autem exce-
dit modum, excedit vires. Modus æqua-
lance librat onera fortium, siue debilium:
ne grauentur fortiores, aut debiles sub one-
re opprimantur. Tres autem sunt species
fortium. Quidam scientia, qui licet diligen-
tis affectu non careant, licet fortitudo cor-
poris non suppetat, ipsi tamen quadam ra-
tionabili causa, qua Creatoris benignitatem
& suam negligentiam recognoscant, incli-
nant animi rigorem, & corpus cogunt ser-
uire

uire suo Creatori: & sic discunt benè amare, quia sciunt benè operari. Corpore fortes sunt alij, quos natura solidauit ad tolerandos labores: quorum quidam quod proficit, operari possunt, sed nolunt; alij plus volunt, quàm quod pati possunt. Tales qui corpore fortes sunt, & animo debiles, sibi parcunt, seipos amantes: sectantur otium, vacant fabulis; fures sunt, quia communitati subtrahunt, quod commune fecerant. Animo sunt quidam fortes, alij fortiores, alij fortissimi. Fortis Tobias, fortior Iob, fortissimus Abraham. Tobias commisit, Iob amisit, Abraham dimisit: hic pecuniam, iste substantiam, ille domum, terram & cognationem. Vnus in spe, alter patienter, alius verò sponte. Primus egenti compatiendo, secundus persequentem tolerando, tertius iubenti obediendo. In tribus huiusmodi consistit fortitudo totius Religionis. Qui scit enim & vult, & potest bene operari, si modum in hoc semper teneat, perfectus est.

Septimò, Religio misericors est pœnitentibus. Tribus enim modis pœnitet homo. Saul ore, Petrus corde, Dauid ore simul & corde pœnituit. Tria commisit Dauid erga Vriam, perfidiam, homicidium, & adulterium: tamen quia corde pœnituit, audiuit: Remissum est tibi peccatum tuum. Ter ne-

S 3

gavit

Animo fortes, fortiores, fortissimi.

Iob fortior Tobias, Abraham fortior utroque & cur.

Hug. lib. i. cap. 15. vii. Religio misericors in pœnitentes. Tribus modis pœnitet homo.

*Trifariam
miseretur
Religio pec-
catoris.*

gavit Petrus, & tamen respexit eum Dominus. Tribus modis peccavit Saul, per superbiam, per inobedientiam, & per excusationem peccati. In Religione autem Prælati, & Regula, tribus modis miseretur peccatori, sicut & Deus, & homo aliquando homini: videlicet exspectando vel corrigendo ut se emendet; vel consolando & spem dando, si pœnitet, ne desperet; & roborando per ostensionem munerum patriæ.

*Hug. lib. I.
cap. 16.
VIII. Reli-
gio peruer-
sos pia seue-
ritate coër-
cet.*

Octauò, Religio est peruersis seuera. Seruat honestatem seueritas, leuitatem castigat, timetur ab indoctis. Ipsa est decor senum, iuuenum virga, Prælatorum personas ornat, virtutum speciem colorat. Sicut enim rubor mixtus candori, sic seueritas mixta rectitudini, si dulcedine cõdiatur, vultum Religionis decorat. Dulcedo Prælati trahit ad pœnitentiam discipulum peccantem, seueritas corrigit, rectitudo dat legem delinquenti.

*Hugolib. I
cap. 17.
IX. Religio
est bonis
optima.
Mundus
bonis pesti-
mus.*

Nonò, Religio est bonis optima. Nam bonos facit rerum distributio, meliores mundi renuntiatio, optimos verò Religionis cohabitatio. Mundus bonis est pessimus: Religio autem etiam malis est optima. Facit enim quandoque bonum de malo, de bono meliorem, de meliori optimum. Hæc omnia principaliter de Hugone, vbi suprâ, sub compendio sunt excerpta.